

Gospodarski Glasnik

za Štajersko.

Glasilo za kmetijstvo in deželno kulturo.

Izdaja

c. kr. kmetijska družba štajerska.

Nemški uredjuje generalni tajnik
ces. svetovalec **Friderik Müller.**

Na slovensko prelaga
nadučitelj **Jožef Mešiček** v Sevnici.

Vsebina: Iz razprave vinarskega odseka. — Osebni dohodni davek in dežele. — Povišba pridobitnega davka po deželnih komisijah. — Razne reči: Pokončevanje trsnih škodljivcev. Stelzl-ovo univerzalno cepilno orodje za sadjarstvo, vinarstvo in vrtnarstvo. Prejemanje smodnika za streljanje proti toči. Kako je rediti in ravnati s kravami, ki imajo teleta? Nasade varovati pozebe. Novi stolec za moljenje. Iztekanje mleka. Karbolna kislina v kravjem hlevu. — Uradne vesti. — Tržna poročila.

Iz razprave vinarskega odseka.

Dne 15. aprila 1899 ob 10. uri predpoludne imel je odsek svojo sejo v hotelu „Cesar avstrijski“ v Radgoni.

Navzoči so bili gospodje: Dr. Franc Radey kot predsednik, Viljem Adametz, Franc Barta, Franc Girstmaier, Benedikt Hertl, Egon vitez pl. Pistor, P. Emeran Schlander, Edvard Schmid, Jožef Steier in generalni tajnik Friderik Müller kot zapisnikar.

Opravičeni so bili gospodje: Jožef Fürst, dr. Ivan Goršak, grof Meran, Franc pl. Scio, Anton Stiegler in Rudolf Wibmer.

Pred razpravo dnevnega reda spominja se predsednik s toplimi besedami smrti ravnatelja Kalmann in prosi navzočnike, da v častenje njegovega spomina vstanejo s svojih sedežev. (Se zgodi).

Zapisnik se je dne 16. julija 1898 v Mariboru se prečita in odobri.

Posvetovanje o predležečem predlogu: centralni odbor naj se obrne do štajerskega deželnega zbora s prošnjo, „naj bi taisti pooblastil deželni odbor, da v zatiranje grozdne plesnobe pri kaki tovarni naroči čistega, dobrega žepenega prahú ter ga potem oddaja po ceni lastnih stroškov potom okrajnih zastopov“. (Poročevalec gospod ravnatelj Edvard Schmid.)

Referent poroča o akciji, ki jo je deželni odbor v tej zadevi začel že povodom pokončevanja živalskih in rastlinskih škodljivcev, vsled katere se ustanovi v Mariboru založišče za nabavo žepenega prahú.

Po daljšem razgovoru sprejme se predlog generalnega tajnika

Müller, ki se glasi tako: Vinarski odsek zaprosi centralni odbor, štajerskemu deželnemu odboru izreči zahvalo za že pričeto akcijo in ga prositi, naj že zdaj napravi založišča za žepeni prah na Ptuju, Ljutomeru in v Radgoni ter naj taista pozneje raztegne še na druge kraje.

Posvetovanje o predležečem predlogu, zastran delitve neobrestnih posojil po trtni uši oškodovanim posestnikom. (Referent gospod Franc Girstmaier.)

Po daljšem razgovoru sprejmejo se nastopni predlogi: Girstmaier: K delitvi naj se pokličejo zaupni možje. Pistor: Posojila naj se dovolijo do 40 krajcarjev za kvadratni seženj, in predlog Müller, da se naj pri teh posojilih ozira bolj na osebni nego na hipotečni kredit prosilca.

Posvetovanje o predlogu, da se uvažanju trt iz okuženih krajev v neokužene energično zoperstavlja. (Referent gospod vitez pl. Pistor.)

Ta predlog je brez debate soglasno sprejet.

Predlog gospoda Franca Barta: Vinarski odsek naj sklene: Centralni odbor se naprosi, svoj upliv porabiti na to, da se v deželnem zboru sprožena izpodbuda o prevzetbi vseh okrajnih cest kot deželne ceste v prid kmetijstva raztegne tudi na zboljšanje razmer gledé občinskih potov.

Predlog je sprejet.

Gospod Adametz sproži ustanovitev brambe proti pozebi in gospod Girstmaier zahteva naredbe v odvratanje bolezni „Black-Roth“.

Ker odborniku gospodu dru. Ivanu grofu Meran ni zmerom mogoče, sej se udeleževati, se sklene, naprositi ga, da v slučaju, če je sam zadržan, odpošlje svojega oskrbnika gospoda Henrika Schigert.

Kot novi član odseka izvoli se sedanji ravnatelj deželne sadjarske in vinarske šole v Mariboru, gospod Zweifler.

S tem je dnevni red končan in seja se zaključi ob pol eni popoldne.

Osebni dohodni davek in dežele.

Po uvodnih določilih k novemu zakonu o osebnem dohodnem davku — tako imenovanem finančnem načrtu davčne reforme — dobi državni zaklad v prvi dobi, to je v letih 1898 in 1899, iz doneskov prenarjenih davkov razen stroškov priredbe 1·2 milijona dosedaj iz starega pridobitnega in dohodnega davka prejemani znesek s prirastkom 2·5 odstotkov v prvem in 5 odstotkov v

drugem letu (1899). Iz večega doneska imajo se, kakor je znano, dovoliti popustki pri realnih davkih — najprej 10 odstotkov — in potem od še ostalega presežka, ako ne preseže 3 milijone goldinarjev, odkazki deželnim zakladom na ta način, da se temu presežku jednaki alikvotni del državnih realnih davkov odkaže deželam. Donesek neposrednih osebnih davkov dosegel je leta 1898 ono vi-

sokost, ki je po založbi že izpeljanih desetodstotnih popustkov na realnih davkih potrebna, da se celi znesek 3 milijonov odkáže deželnim zakladom. Tudi na izvršitev tega odkaza zakonito določeni pogoj gledé dokladne prostosti pri osebni dohodnini dopolnila so vsa deželna zakonodajstva.

Finančno ministerstvo, ki je že poprej nekterim deželam predplačno dajala delna plačila, porazdelilo je zdaj znesek 3 milijonov deželnim zakladom posameznih kraljevin in dežel.

O pojedinih deležih dežel daje pojasnilo naslednja razkaznica:

	Od 1. januarja do 31. decembra 1898 se je plačalo na realnih davkov	Po razmerju vplačne vsote 63,749.814 gld. proti oni v posameznih deželah pripade od 3,000.000 gld.	Ti posamezni deleži znašajo od 3,000 000 gld.
	goldinarjev		odstotkov
Dolenja Avstrija	18,527.788	871.898	29.06
Gorenja Avstrija	2,916.386	187.242	4.57
Salcburško	574.479	27.034	0.90
Tirolsko	1,449.011	68.189	2.27
Predarelsko	209.076	9.839	0.33
Štajersko	3,532.521	166.237	5.54
Koroško	860.220	40.481	1.35
Kranjsko	804.590	37.863	1.26
Trst	1,241.987	58.447	1.95
Istrija	440.479	20.729	0.69
Goriško in Gradiščanko	380.574	17.909	0.60
Dalmacija	513.259	24.153	0.81
Češko	15,719.872	739.761	24.66
Moravsko	6,502.490	306.000	10.20
Šlesko	1,134.483	53.388	1.78
Galicija	8,033.089	378.029	12.60
Bukovina	909.515	42.801	1.43
	63,749.814	3,000,000	100.00

Navedene zneske bilo je mogoče izplačati le začasno proti posledobnemu dokončnemu zaračunanju, ker morebitne premembe

pri visokosti deležev posameznih dežel z ozirom na posledobne poravke realnodavčnih doneskov niso izključene.

Povišba pridobitnega davka po deželnih komisijah.

Razsodba upravnega sodišča.

Gospodu Antonu Jahn v Pegavi je pridobninska komisija odmerila 740 gld. pridobitnega davka, katerega je deželna komisija povišala na 820 gld. Gospod Jahn je proti tej, z ukazom finančno deželnega ravnateljstva v Gradcu nazonjeni razsodbi vložil pritožbo

pri upravnem sodišču, katero je to razsodbo pridobninske deželne komisije kot zakonito nevtemeljeno razveljavilo.

S tem je razsojeno, da pridobninske deželne komisije ne smejo povišati pridobninskih nastavkov, katere je določila davčna komisija,

Razne reči.

Pokončevanje trsnih škodljivcev.

(Posnetek iz govora Antona Stiegler, ki ga je govoril dne 26. grudna 1898 pri zborovanju neke podružnice.)

I. Grozdni sukač
tudi grozdni črv, kiseljak (*Tortrix ambigua*).

Zatirati se more ta škodljivec kot buba, metulj in gosenica. Kot buba na ta način, da se pred rezatvijo slamnate vezi poberejo in sežgejo. Ob rezatvi treba je stari trsni les natančno posnažiti; skorjasta koža, za katero so bube večinoma skrite, se mora postrgati s hrbtom trsnih škarij ali s Sabat-ovo žično rokavico. Odrezane dele starega trsa treba je skrbno pobrati in sežgati, ker se goseničice v votlini posušenega stržena rade zabubijo.

Požge se naj tudi pri rezatvi odpadajoči enoletni les, kateri se ne porabi v namen razmnožitve. Ker se nekatere goseničice zabubijo poleg trsa v tleh, zato bo globoka jesenska kop, ne le, da je sama na sebi zelo koristna, tudi bubam obtežila prebivanje v zrahljani zemlji.

Metulji (vešče), ki letajo samo po noči, se najlože in najzdatneje pokončajo s ponočnimi lučicami. Ponočne lučice postavijo se na nekoliko vglobljene pladnike, na katere se vlije vode in malo olja. Metulji letajo proti lučicam in popadajo v tekočino. Pokončevanje s ponočnimi lučicami, kojih se 12—14

razdeli na oral vinograda, je prav uspešno. Gosenica grozdnega sukača ali kiseljaka pokončuje se najbolj praktično tako-le: Goseničice se v cvetnih zacimkih s prsti pomečkajo, ali pa s pletilno iglo ali kakor zobni trebek prirezanim lesom iz zatišja izvlečejo in potem pomorijo. Ta dva načina pokončevanja sta najbolj priprosta in najcenejša. Pridna oseba lahko na dan nad 1500 trt preišče in goseničic osnaži. Od kiseljaka objedene jagode se koncem avgusta ali začetkom septembra poberejo in, če še niso popolnoma zrele, porabijo za kis, ako so zrele, pa za domačo pijačo. S pobiranjem od kiseljaka navrtanih jagod dosežemo dvojno, in sicer pomorimo v objedenih jagodah se nahajajoče črvičke ter zabranimo, da zdrave jagode ne gnijejo.

II. Grozdna plesnoba. (*Oidium Tuckeri*.)

Tudi tukaj je treba posluževati se sredstva, katero izdatno in zanesljivo pomaga, in to je žveplanje. Žveplo, ki se v to porablja, pa mora biti kar najbolj drobno zmleto, potem pa zasluži na vsak način prednost pred žveplenim cvetom, ker ima ostrorobate, žvepleni cvet pa okrogle prašne delce.

Prvi se čvrsteje oprimejo grozdnih jagod in trsnih listov. Žveplanje od plesnobe napadenih trsnih delov se v majhnih trsnih nasadih opravlja najložje s pušico, v večjih pa z mehomo za žveplo. Pušice in mehovi za žveplanje dobijo se pri Otonu Hofbauer v Klosterneuburgu ali tudi pri kleparju Frank v Ptuj, Petzolt v Lipnici. Novo pripravo za žveplanje izumil je Jožef Dobländer v Bolcanu. S to praktično pripravo mogoče je trte in tudi visoka drevesa žveplati. Stane 15 gld. Pristni žvepleni prah dobiti je pri obeh deželnih poskušališčih v Mariboru in v Gradcu. Na 1 oral potrebovalo se bode približno 30—40 kilogramov za štirikratno žveplanje.

Tiste trte in tiste vinogradne parcele, o katerih je znano, da jih gliva vsako leto napade, naj se v prvič žveplajo, ko se prikaže grozdni zacimek, v drugič pred cvetjem, v tretjič po cvetju, v četrtič med časom ko se jagode razvijajo, ob nevetrovnem, solnčnem vremenu. Žveplá naj se predpoludne, ko se je rosa posušila, ako v prvih dveh dneh po žveplanju dežuje, treba je še enkrat žveplati, kakor hitro vreme dopušča. Žvépla na debelo nasuti nič ne pomaga in popolnoma zadostuje, če so trsni in grozdni deli na tenko oprášeni. Treba si je vedno predočiti, da obstoji učinek žvepla v tvoritvi zelo malih delov žveplene sokislina, ki je strup glivici. Bolj na tenko ko žveplamo, ložje se bode kisalo žveplo s kislecem v zraku in toliko zanesljiviše bode

tvoreča se žveplena sokislina doseгла vsa napadena mesta.

Oidium Tuckeri ne napada vseh vrst grozdja jednako. Po dosedanjih izkušnjah glivica rada napada: portugalko modro, lovrenčevko modro, lipovščino črno, kadarko modro, španjol rdeči in beli, peček in kavščino.

III. Pikec.

(Sphaeloma ampelium).

Vedno bolj se prikazuje ta glivica po trtah in tvori po nežnih trsnih mladikah, listnih pecljih, listju, viticah, grozdju, jagodah in njih pecljih rjave, nekoliko vglobljene, največ oglate pege s temnorjavim, nabuhlim robom, ki merijo nekoliko milimetrov v premeru.

Zatirati je mogoče to glivico, ki posebno rada napada mozlavino (šipon), potem, kakor je izkušnja pokazala, veltlinec zeleni, muškato rumeno in plavec, prvič s skrbnim odrezavanjem in požiganjem napadenih poganjkov in grozdja. V spomladi pri rezatvi odpadajoči trsni les, posebno oni, ki je pikčast, naj se požge, ne pa, kakor je navada, na kupe zлага in potem pogroba. Večkrat se s takim lesom nasteljejo tudi kolo vozi med vinogradi, da je mogoče po njih voziti. V obeh slučajih se pospešuje ohranitev glivice. Viničarji imajo dostikrat to slabo navado, da odlomljene poganjke in listje po vinogradu kar na tla mečejo, da tam segnije, s tem se pospešuje marsikatera bolezen, kakor peronospora, pikec, plesnoba. Ako se pravočasno, večkrat

in zadostno z galico in apnom škropi proti peronospori, zatira se gotovo tudi ta glivica.

Dalje se priporoča, takoj po rezatvi in ako mogoče še v drugič poprej ko trte odganjajo, z raztopino 50⁰/₀ železnega vitri-jola in 2—3 litrov tekoče žveplene kisline v 100 litrih vode oprati puščene reznike in šparone.

IV. Krvava uš.

(Schizoneura lunigera).

V štajerski deželi vedno bolj se razširjajoči škodljivec sadnemu drevju.

V pokončevanje krvave uši, katera, kolikor je dosibmal znano, nima sovražnikov v narodi in je proti vremenstvu, saj v ugodnih, toplejih ležah, neobčutljiva, pri-poroča se sledeče:

a) Zelo napadena stareja drevesa, na katerih so se uši močno lotile enoletnih mladik, naj se posekajo in s koreninami vred sežgejo; za tista ni več pomoči.

b) Taka drevesa, ki stoje še v najboljši starosti, pa so v vrhu močno ušiva, po deblu in glavnih vejah pa še zdrava, se pomladijo, to je v vrhu se močno prirežejo. Odrezane veje, ki so polne krvavih uši, treba je skrbno pobrati in požgati.

c) Odvrčati moremo krvavo uš s tem, da skrbno snažimo kožo po deblu in glavnih vejah, da izrežemo razpoke in rane na drevesu in jih zamažemo s katranom (degtom) ali tekočim drevesnim voskom, da postržemo v jeseni skorjo, postržek pa pobremo in

sežgemo, deblo in močnejše veje pa pomažemo z razmako apna in nekoliko ilovice v vodi. Dobro je, ako na 100 litrov te razmake prideneo 1½ liter petroleja. Apno in petrolej sta krvavim ušem zoperna.

Pokončevati je treba krvavo uš celo leto. Najzanesljiviše je pokončevanje krvavih uši v spomladi, v marciju do maja, ker imamo v tem času opraviti z okužbo v prvem svojem začetku. V jesenskih in zimskih mesecih je zatiranje olajšano s tem, da stoje drevesa brez listja in je lahko zagledati gnezdišča krvavih uši. V pokončevanje krvavk rabimo petrolej in mast. Na starejih drevesih okrtačimo beli puh z ostro krtačo in pomažemo potem ta mesta s petrolejem, v katerem smo poprej med previdnim ogrevanjem raztopili loja, na 1 liter približno 7 gramov.

d) Mlada, še v drevesnici stoječa, ali prva leta na stalnem mestu rastoča drevesa je tudi dobro po napadenih mestih pomazati z raztopino mazavega mila in mrčesnega praška. Pripravi pa se to sredstvo tako-le: ½ kile mazavega (črnega) mila skuha se v 4 litrih vode, da se hitro in popolnoma raztopi. V to milnico (žajfnico) vsipljemo med vednim mešanjem še 1 kilo pristnega mrčesnega praška, ki se dobi pri lekarju Wolfram, ali se naroči naravnost iz Dalmacije od C. Godniog-a v Zadru, dalje od L. Catalinic-a v Sapljetu, kilo po 1 gld. 60 kr., ta razmaka zredči se potem

s 100 litri vode. Vselej predno iz posode vzamemo kaj raztopine, jo moramo dobro premešati, da se mrčesni prašek, ki se kakor blato seseda na dno, zopet razdeli. Kot izvrstno sredstvo za pokončevanje krvavih uši izkusila se je tudi 2°/_o na raztopina tobačnega izvlečka, ki se dobi v c. kr. glavnih zalogah tobaka v Fürstenfeldu in v Ljubljani.

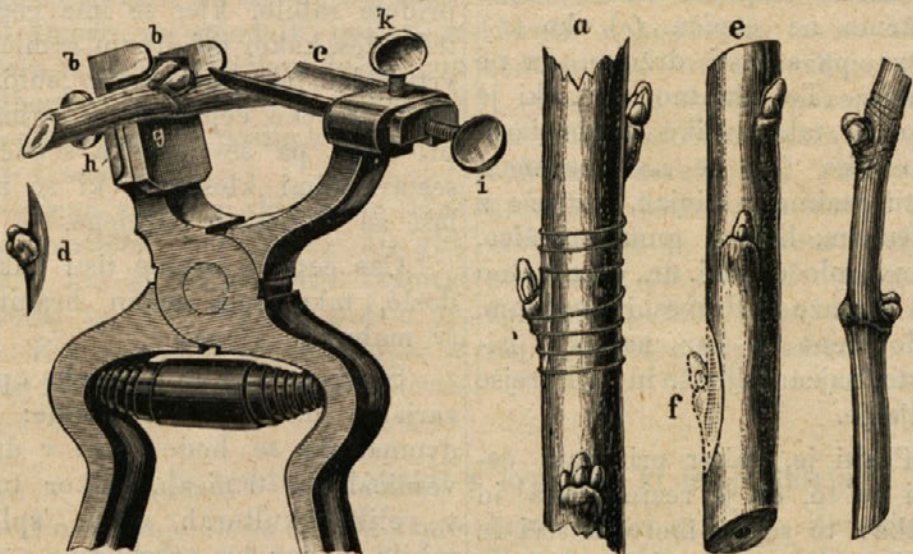
e) Drevje večkrat gnojiti, kar pospešuje rast in daje drevesom moč, da se ložje ubranijo teh škodljivk, je tudi zdatni pripomoček v odvracanje krvavih uši.

Konečno opozorimo še na to, da se naj za nove nasade kupljena drevesa, predno se posadijo, natančno pregledajo po deblu, mladikah in koreninah, da krvave uši, če jih na drevju zasledimo poprej pokončamo na ta način, da drevesa skrbno okrtačimo in operemo s poprej navedeno raztopino mazavega mila in mrčesnega praška. — Krvava uš posebno rada napada vrste kalvil, bellefleur in rejnete (kosmače). Ako se bode ravnalo po teh migljajih, tedaj se bode tudi zaprečilo razširjanje imenovanih škodljivcev.

Stelzl-ovo univerzalno cepilno orodje za sadjarstvo, vinarstvo in vrtnarstvo.

Orodje podobno je — kakor kaže naris — v obče kleščam ali škarjam.

Ena škarnica ima namen, mladiko ali trto odrezati; druga škarnica nosi nož, s katerim se naredi

rez. Prva, spodnja škarnica ima na notranji strani leseno ploščico (g), na katero udari pri rezanju

nož (e). Vrhutega je škarnici prirejena še skoba (h) z dvema zobcema (bb), ki se dá odviti in ima

namen, držati vloženo mladiko (oziroma trto), kadar se reže. Ta skoba je premična, tako je mogoče narediti rez bolj globoko ali bolj plitvo. Tudi se eventualno lahko obrne, potem leži mladika (trta) pred namesto za zobcema.

Druga škarnica nosi nož (*e*), naravna in pritiskalni vijak (*i* in *k*).

Zadnja imata namen, da se nož, ko se je obrabil, pomakne naprej. Najvažni del vse priprave je nož, ki ima to posebnost, da je zbočen. Ta oblika omogoči, da se iz mladike na strani oko gladko izreže in v tem obstoji bistvo novega cepilnega načina.

Na divjaku (*a*), ki ga s kleščam podobnimi škarjami pred zobcema (*bb*) trdno držimo, izrežemo z zbočenim nožem (*c*) oko (*d*), katero odpade. Ravno tako izrežemo na cepiču (*e*) oko (*f*), katero pa s prsti držimo, da ne odpade. To žlahtno oko, ki je natančno tako veliko kakor izrezano oko (*d*), se na izrezanem mestu vtakne v divjak, poveže z motvozom, ličjem, gumijem, žico, cinkovo pločevino i. dr., eventualno tudi zamaže z drevesnim voskom, in dovršeno je kar najbolj priprosto, najzanesljiviše in najhitrejše cepljenje.

Paziti je, kakor pri vsaki cepitvi na to, da je rezina čista in gladka; to se pa more doseči le z vedno snažnim in dobro nabrušenim nožem. Treba le nekoliko vaje in zadobi se potrebna ročnost, zakaj delo je lahko in priprosto.

Prednosti tega orodja so očitne:

Orodje je priprosto in lahko, tako z ozirom na sestavo, kakor zlasti tudi na priročnost. Zagotovilo za natančno cepitev, in torej tudi za boljšo rast in boljši uspeh, je mnogo večje, nego pri vseh drugih cepitvah, ker orodje naredi mehanično vsako rez jednako in natančno. Velika spretnost ni več tako silo potrebna. S tem orodjem pa gre delo tudi zelo hitro izpod rok, zlasti če se delo na več oseb deli, za majhno rano treba je prav malo vezila. Cepitev je torej ceneja. Naposled pa še omenimo, da se nam ni treba tako natanko držati določenega časa kakor pri drugih cepitvah: ako se je le zvesto delalo, vse se rado prime.

To orodje se bode povsod s pridom rabilo, kjer se ima cepiti trden les, kakor pri drevju, grmičju, vrtnicah in tako imenovanih „suhih“ trtah. Zeleno cepljenje na primer pri trtah pa se opravlja s slično sestavljenimi kleščami, ki so nalašč za ta namen narejene.

Čas cepitve ostane tisti kakor doslé, tako tudi način hranitve (v mahu) in vlaganje.

Strokovnjake in ljubitelje opozarjamo na to novo orodje; ni dvoma, da se bode zlasti v drevesnicah in trtnicah, kakor tudi v velikih kulturah vrtnic sploh rabilo, kadar bo preskušeno.

Orodje stane z rezervnim nožem in majhnim brusnim kamenom v škatlji vloženo: za suho ali lesno

cepljenje 8 gld., za zeleno cep-
ljenje 8 gld.

Narejeno je iz dobrega, masiv-
 nega materijala in je zanikljano.

Glavno prodajališče za Avstro-
 Ogrsko nahaja se pri Ivanu Janu,
 Gradec, Zinzendorfgasse 20.

Prejemanje smodnika za streljanje proti toči.

Občine in okrajni zastopi, ka-
 kor tudi kmetijske podružnice mo-
 rejo smodnik za streljanje proti
 toči dobivati po znižani ceni 38 kr.
 kilogram, in sicer

a) v zabojčkih po 25 kg,

b) v sodih (znotraj vreča) po
 112 kg.

Naročiti je treba smodnik pri
 štaj. deželnem odboru pravočasno,
 t. j. če mogoče 2 do 3 tedne pred
 porabo smodnika, da se odposlatev
 ne zakasni, zakaj požarni vlaki ne
 vozijo vsaki dan.

Pri naročitvi je natanko po-
 vedati tudi železniško postajo, na
 katero se hoče po smodnik poslati.

Denar za smodnik poslati se
 mora takoj z naročilom deželnemu
 odboru, ter povedati je treba, ali
 se naj smodnik pošlje v zabojčkih
 ali v sodčkih.

Cena znaša z vlaganjem vred
 za zabojčke po 25 kg 10 gld.
 12½ kr. in za sodčke (znotraj
 vreča) po 112 kg 45 gld. 6 kr.

Ker odpošiljanje smodnika to
 leto zvršuje c. in kr. topniška orož-

nica od smodničnice v Kalsdorfu,
 zato računa topniška orožnica za
 vožnjo od smodničnice do železniške
 postaje Kalsdorf odškodnino 10 do
 15 kr. od zabojčka in 50 kr.
 od sodčka, vrhutega ima stranka
 plačati še vozne stroške od postaje
 Kalsdorf do oddajne postaje.

Pripomni se še, da se nepo-
 škodovani sodčki in vreče poš-
 tine prosto na postaji Kalsdorf
 proti 15odstotni pristojbini za ob-
 rabo vzamejo nazaj.

Iz tega sledi, da stane smod-
 nik na železniški postaji Kalsdorf
 približno 41 kr., koji znesek se
 zniža na 39 kr., ako se smodnik
 naroči v sodčkih in se potem
 sodčki in vreče pošljejo nazaj.

Naposled se še opozori na to,
 da mora naročujoči okrajni odbor,
 oziroma naročujoča občina ali
 kmetijska podružnica strogo za to
 skrbeti, da se v namen streljanja
 proti toči po znižani ceni prejeti
 smodnik porabi samo le v ta in
 ne v kateri drugi namen.

Kako je rediti in ravnati s kravami, ki imajo teleta?

Pokladanje samo zdrave krme,
 ki ima v sebi porabnosti primerno
 množino redilnih snovi, je pogla-
 vitna zahteva zdravoslovja, tako
 povzamemo iz lista „Schweizerische

landwirtschaftliche Zeitschrift“:
 V prid obilnosti mleka in do-
 bremu razvoju teleta poklada se
 naj živalim tečna hrana, tako da
 navzlic obilni mlečnosti ostanejo

zdrave in dobro rejene. Dobra hranitba zelo brejih krav je zagotovilo obilne mlečnosti po otelitvi. Dobro rejelih krav se tudi bolezní ne lotijo tako lahko kakor slabo rejelih. Nekteri mislijo, da se debelih krav posebno lahko prime telečja vročnica. Tu bodi povedano, da ima pisec teh vrstíc zmerom 30—40 krav, pri katerih se skozi več let ni prigodil niti jeden slučaj telečje vročnice, četudi so bile včasih ob porodu tako debele, da bi bile dobre za mesnico. V zadnji tretjini brejosti, ko se je mlečnost že močno zmanjšala, se sme ob dobri rejenosti s krepčalno klajo prenehati. Živali manj potrebujejo in zato v največ slučajih zadostuje zelo brejim kravam dobra ostra krma.

Nagla prememba klaje, neredno pokladanje, izprijena, težko prebavna ali neprimerna hrana zelo škodljivo upliva na breje živali.

Ravnokar pred otelitvijo in po otelitvi je zastran krmljenja krav potrebna posebna pazljivost. Skoz 10—14 dni pred porodom dobé živali bolj pičli živež in poveča se jim šele osmi ali deseti dan po porodu, ko niso več tako občutljive. Napačno je, ako se pusté živali poroditi s polnim želodcem, zakaj to porod oteži in lahko povzroči motenje prebave, kar telečjo vročnico pospešuje in nje nevarnost poveča. Istotako je napačno, živalim takoj po porodu dajati vse mogoče dobre reči, z namenom, pobuditi v njih takoj močno izločevanje mleka. Želodeu se prebava s tem neprimerno oteži. Proč

torej s priljubljenim močnatim napojem, kruhom, maslom in takim živežem. Klaja naj bo prvih 8 dni po porodu, kakoršna je bila kratko poprej, obstoji naj le iz dobre ostre krme. Šele po preteku tega časa sme se kravi krma počasi pomnoževati in pričeti s pokladanjem močne klaje v primerni množini. Pred otelitvijo pazi se naj tudi na to, kakšno blato gre od krav; ako je morebiti trdo, povžije naj krava primerno množino Glavberjeve soli.

Posebno se naj opazuje tudi vime že pred porodom. Dokler je vime še mehko in ne teče mleko iz zizkov, ako jih nategnemo, ni treba ničesar storiti; kakor hitro pa se deli vimena otdrijo in mleko v zizke sili, mora se takoj začeti molzti, naj bi se to godilo tudi osem in več dni pred porodom. Če pred porodom ni bilo treba molzti, tedaj se naj po otelitvi s tem več ne odlašá. Ako vimenu odvzamemo mleko, upliva to ugodno na porazdelitev iz maternice potisnjene krvi, in tako zopet odvrčamo telečjo vročnico. Za ugodno znamenje imamo, če vime takoj po porodu nateče; zakaj bi pravilni razvoj s primerno obdelavo tega organa ne podpirali? Dokler oteklina vimena ne zgine, pomolze se naj krava večkrat na dan, bolje štirikrat nego samo trikrat. Ako za vime primerno skrbimo, ne odvrčamo samo razne težke bolezní vimena, marveč pospešujemo tudi prítok mleka in večja mlekovitost. Skrbimo pa za vime tudi s tem, da ima krava zmerom suho in

toplo ležišče. Vime se mora mokrote skrbno varovati, zakaj mokrota povzroči prehlajenje. Običajno zmakanje vimena z mlekom zamore dosti več škodovati nego koristiti, ako se ne vdrgne do suhega.

Tudi to, kako se pri porodu pomaga, upliva na srečen izid storitve, tako z ozirom na mater kakor tudi na mladiča. Pri tem treba je postopati zelo mirno in previdno. Storitve se naj prepusti kolikor mogoče svojemu naravnemu izteku, posebno pa se mehur ne sme prezgodaj prodreti. Ta ima namembo, odpreti rodila in jih osliziti. Zato pustimo, da gre nepoškodovan skozi rodila in stopi kakor je velik iz njih. Pa tudi zdaj še ni treba mehurja takoj prodirati, zakaj kmalu bo počil sam od sebe. Le redkokedaj je tisti tako močen, da ga je treba z roko odpreti. Če se mehur prodre poprej ko je zlezal skozi rodila, tedaj tista niso dobro pripravljena, iz česar lahko nastane napačna

leža teleta, na vsak način pa se storitev znatno oteži. Prehitra pomoč pa zamore tudi rodila raniti, kar vtegne imeti nevarne posledice. Poprimi torej šele tedaj, ko je mehur izstopil in počil, pa tudi potem se najprej z dobro pooljeno roko prepričaj, kako tele leži, in pomagaj, če je leža prava ali popravljena, pri storitvi previdno in po lahko. Če je storitev končana, priganjaj kravo, da vstane, drgni jo po vsem životu s slamo in potem jo pokrij z lahko odejo, pod katero se lahko dene nekoliko slame. Daj ji potem nepremrzle vode in položi ji nekoliko krme, da se zamoti. Da kravo s teletom obvarujemo prehlajenja, postavimo jo že pred porodom v tak kraj hleva, kjer ni prepaha. Ker je treba take živali imeti malo bolj na toplem kakor druge, in ker ni umestno, zavoljo ene živali ves hlev bolj topel hraniti, zato se priporoča, to žival saj ob času krmljenja pokrito imeti z lahko odejo.

„Braunsch. landw. Zeitung.“

Iztekanje mleka.

Opazuje se iztekanje mleka pred molžo, kakor pripoveduje „Schweiz. landwirthschaftl. Zeitschrift“ v naslednjih slučajih: 1. Ob času poroda. 2. Na senjmih pri kravah z napetim vimenom. 3. Če hodi krava na pašo, zlasti v prvem času, tako tudi ob jesenski paši, če je ta obilna in mastna, posebno ob toplih, solčnih dneh in pri mladomolznih kravah. 4. Ob krmljenju v hlevu

vsled ležanja na trdih tleh, če je stelje malo ali če je trda. Vzroki morejo biti: vime se z mlekom prenapolni in mišice zapornice na enem ali več krajih obnemorejo; vime se močno drgne ob dolgi hoji na pašo ali na senjmišče; trda tla ali trda stelja pritiska pri ležanju na vime. V odvracanje in odpomoč priporoča se: 1. Krave pred porodom pomolzti. V prvem času po porodu krave večkrat

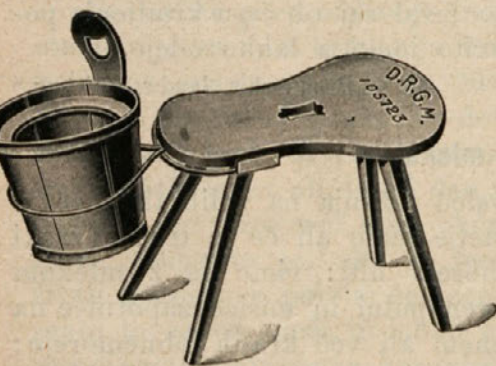
molzti (vsakih 6 ali 8 ur). 2. Napenjanje vimena pri kravah, ki se ženejo na senjem, naj bi se zaznamovalo za trpinčenje živalij in se prepovedalo. Mleko takih krav se tako izpremeni, da se ne moro več rabiti za izdelovanje sira; vrh tega more biti posledica takega ravnanja ta, da mišice zapornice za vselej obnemorejo ali oslabijo. 3. Tiste krave, katerim mleko izteka, naj se prvi čas, ko hodijo na pašo, pomolzejo trikrat na dan, in sicer prvič predno gredo na pašo. 4. Ako krmimo v hlevu, pripravimo živalim toplo, mehko ležišče in jih molzemo redno vsakih

6 ali vsakih 8 ur. Priporočljivo je tudi, dotični del vimena izmivati z zagoltnimi sredstvi, n. pr. z obarohrastovega luba. Nadalje se mora gledati na to, da se kravam jemlje mleko rahlo, za nje brez bolečin, ker sicer se mišice zapornice lahko prerazdražijo, kar potem pospešuje bolešno iztekanje mleka. Čeprav je v predstojčih vrstah navedena sredstva precej težavno izvesti, vender je treba na nje zelo paziti, zakaj, ako te napake zanemarimo, lahko nastanejo hude bolezni vimena, kakor rak, ali pa mleko popolnoma izgine, in dotične živali nam niso več za hasen.

Novi stolec za molzenje.

V 6. številki poroča časopis „Eisenhändler“ o nekem novem stolecu za molzenje, ki bode gotovo zanimal tudi naše čitatelje. List piše: Vsakdo, ki je v mlekarstvu

in posledica je ta, da se krave čisto ne izmolzejo. Še huje pa je pctem, če je živina nemirna, če breca ali v stran poskakuje, vsakemu posestniku je znano, kolikokrat se izgubi golida mleka. Čudno je skoro, da že davno ni komu na misel prišlo, pručico za molzenje drugače narediti. Strojevne priprave za molzenje obstoje sicer, ali niso se prikupile.

nekoliko izveden, ve tudi, kako težavno je golido (žehtar) pri molzenju držati; posebno težko je za molzečo deklo, držati golido dolgo s koleno; kolena kmalu oslabijo,

in posledica pa je zdaj izumela stolec za molzenje, s katerim so na mah odpravljene vse napake. Pridejana podoba kaže to pripravo, na katero opozarjamo naše čitatelje v njih korist. Pri-pomnimo še, da je ta stolec dobiti v vsaki večji železninški trgovini, kjer pa se še ni omislil, treba samo naročiti.

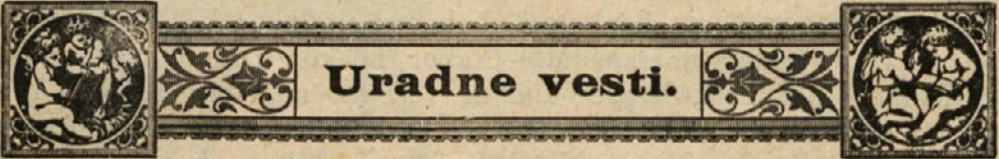
Karbolna kislina v kravjem hlevu.

V listu „Zeitschrift für Fleisch- und Milchhygiene“ 1889, IX., poroča živinozdravnik St. Friis v Kopenhagnu: V četrtek dne 16. junija t. l. naznanilo se je neki veliki tukajšnji mlekarnici od raznih odjemalcev, da njeno mleko in zlasti smetana diši močno po karbolu in ima po tistem okus, in da je torej neužitna. Dotična mlekarna, ki dobiva mleko od več tisoč krav, katere so razdeljene po raznih večih in manjših pristavah, ni mogla tisti dan rešiti te zagonetke ter določiti, kje se nahaja napaka. Zakaj mleko je bilo skupaj zlito in centrifugirano in potem kakor smetana oddano v trgovino. Treba je torej bilo čakati do drugega jutra, ko producenti zopet pošljejo mleko. Predno so se posode z mlekom dne 17. junija spravile v mlekarno, bili so pokrovi odvzeti, in zdaj se je preiskavalo in brez najmanjše težave določilo, da izvira napaka samo od ene pristave, kjer je stalo okoli 50 krav, ki so dajale približno 1000 funtov mleka. Mlekarna me je poklicala, da presodim mleko, kar se je zgodilo v pričo oskrbnika dotične pristave. Našel sem pri tej preiskavi, da je vse mleko, ki se je doposlalo v 10 posodah, razločno dišalo po karbolu. Ali duh ni bil iz vseh posod jednako zbadljiv. Najhuji je bil, če je mleko s pokritim pokrovom nekoliko časa stalo in se je potem premešalo. Dasi je bil že duh čuden in neprijeten, bil je okus

še bolj, in četudi je bilo pri posameznih posodah opaziti malo razliko, okus po karbolu izražen je bil razločno pri vseh, bil je zopern in, ko sem nekoliko časa pokušal in napravil deloma tudi nekaj požirkov iz raznih posod, dražilo me je k bljevanju. Ta posledica pri meni tudi ni izostala, kmalu ko sem mlekarno zapustil sem nekoliko bljeval. Mleko je bilo za človeško hrano neporabno. Na željo posestnika pa je mlekarna prevzela mleko za pripravljanje surovega masla; maslo kakor tudi posneto mleko hoteli so potem doma porabiti. Proti temu poskusu nisem ugovarjal, ker bi bil rad surovo maslo preiskaval, dasi nisem dvomil nad uspehom. Drugi dan sem pri preiskavi surovega masla našel tisto na željo posestnika prav močno osoljeno, očitno v ta namen, da se še nahajajoči zoperni okus zakrije. Ta učinek pa se ni dosegel; zakaj surovo maslo imelo je še vedno okus močno po karbolu, dasi ne tako prebadljivo kakor mleko. Dišalo pa vendar ni več močno, dasi je bil duh po karbolu še razločno spoznati. Kaj pa je bil vzrok te nezgode? Tukaj ni šlo samo za izgubo 1000 funtov mleka skozi nekoliko dni — to bi bilo še pretrpeti — ali kake nevarne posledice bi zamoglo to imeti za posestnika mlekarnice, ki je štela med svojimi odjemalci tudi večje restavracije, katerim bi bilo v njih nejevolji nad slabim okusom mleka lahko na misel

prišlo, svoje zveze z mlekarno preklicati. Vzrok, jasno razviden, bil je po izjavi oskrbnikovi sledeč: Na pristavi je po zimi nekaj krav izvrglo, mogoče, da se je, kolikor sem razumel, prigodilo tudi nekoliko slučajev tuberkuloze (pljučnice). Zato so pred tremi tedni krave spravili na pašo, hlev očistili in pred dvema dnevoma dobro razkužili z raztopino 2procentne karbolne kisline, pomešane malo s klorovim apnom. Po tej razkužbi je hlev dva dni prazen stal, da se prezrači. Na to so bile krave zopet vzete v hlev in tam pomolžene. Prihodnji dan, torej v sredo, bilo je mleko poslano v Kopenhagen, in v četrtek imela je mlekarna spotiko. V soboto prišel sem po dogovoru zopet v mlekarno, da preiščem mleko. Duh in posebno okus bil je tisti kakor prejšnji dan, akoravno dosti manj zbadljiv. Mleko je dišalo in imelo okus po karbolu, ali smel sem vendar popiti nekoliko požirkov, ne da

bi mi slabo postalo. Seveda tudi to mleko se je pridržalo doma in bilo porabljeno kakor prvo. Prihodnjega dne se je pri preiskavi močno osoljenega surovega masla, narejenega iz tega mleka, med tem in med poprej omenjenim surovim maslom zasledila tista razlika, kakor med obema porcijama mleka, iz katerih se je surovo maslo naredilo. Maslo ni bilo za prodaj. Prihodnji dan, torej pet dni, odkar so krave prišle v hlev in sedem dni po razkužbi, preiskaval sem mleko zadnjikrat. Samo iz jedne posode, zdelo se mi je, da diši mleko še neznatno po karbolu, okus je bil popolnoma nepokvarjen. A posestnik mlekarnе in njegov poslovodja menila sta, da ima mleko še vedno določeni nepravi duh in okus, dasi v prav mali meri. Radi varnosti in z ozirom na to, kar bi moglo priti v izgubo, se je torej tudi to mleko porabilo kakor prejšnje.

Uradne vesti.

Razglas.

Okrajem, občinam, kmetijskim podružnicam in društvom, kakor tudi posameznim osebam na Štajerkem oddajal bode deželni odbor po lastni ceni v zatiranje grozdne plesnobe (*Oidium Tuckeri*) potrebno vprašeno žveplo, kolikor ga bode v zalogi.

To žveplo sta deželni poskušališči v Gradcu in Mariboru zastran čistote in drobnote preiskavali, ter oddajalo se bode franko v Gradcu in Mariboru le v originalnih vrečah po 50 kil za ceno 4 gld. (štiri goldinarje av. v.)

Naročila sprejemata samo gori imenovani poskušališči, ter se mora naročilu za vsakih 50 kil priložiti 4 gld. (štiri goldinarje.)

Naročniki naj svoj naslov (zadnja železniška postaja) naznanijo razločno in natančno, ter prejmejo z blagom ob enem tudi kratko navodilo za prabo žvepla.

V Gradcu, meseca maja 1899.

Od štaj. dež. odbora.

Graško tržno poročilo

od 8. do 14. maja 1899.

Govedina, 50 kil živa teža gld. 15.— do 16.—; teletina 58—70 kr.; svinjetina 60—80 kr.; špeh sveži 64—72 kr.; povojeni 64—72 kr.; surovo maslo gld. —80 do 1:40; goveje maslo gld. 1.— do 1:20; žmavec 64—68 kr. za 1 kilo.

Sejm za seno in slamo od 1. maja do 5. maja 1899. Na 71 vozeh bilo je 652 meterskih centov sena in na 37 vozeh 294 meterskih centov razne slame. Bil je slabše obiskan kakor pretečni teden. Seno, sladko gld. 2:60 do gld. 3:30, kisló gld. 2:50 do gld. 3:30. Ržena slama gld. 1:80 do gld. 2:20, pšenična slama gld. 1:70 do gld. 2:10, ovsena slama gld. —.— do gld. —.—, prosena slama gld. —.— do gld. —.—.

Živinski sejm bil je dne 10. in 12. maja 1899. Prignali so 307 volov, 56 bikov, 357 krav, 145 živih, 801 zaklanih telet, 1538 svinj, 185 glav drobnice, — konj.

Prodali so na Spodnje Avstrijsko: — volov, 12 bikov, 33 krav; v gorenji Štajer: 23 volov, 4 bike, 17 krav, — teleta; na Predarlško: 23 volov, 12 bikov, 35 krav, — telet; na Nemško: — volov, — bika, — krav; na Švicarsko: 7 volov, 4 bike, — telet; na Solnograško: 1 vola, — bika, 13 krav; na Češko: 31 krav.

Hmelj.

50 kilogr. Blago Žateško mestno 1898 115—125gld., deželno(okrajno)115—125gld., deželno (okrožno) 110—120 gld.; Ošavsko rudeče 90—105 gld., zeleno 75—80 gld.

Senjmi na Štajerskem.

Brez zvezdice so navedeni letni sejmi za blago, z eno zvezdico (*) so živinski sejmi, z dvema zvezdicama (**) sejmi za blago in živino.

Dne 27. maja: Lang** v lipniškem okr.; Poljčane (senjem s ščetinarji) v mariborskem okr.; sv. Gore** v kozjanskem okr.; Brežice (svinjski senjem).

Dne 28. maja: Trofaiach v okraju Leoben; sv. Trojica v lenartskem okraju.

Dne 29. maja: sv. Jurij ob j. ž. v celjskem okr.; Veliki sv. Florijan** v okr. Louč (Deutschlandsberg); Schladming; Trofaiach** v okr. Leoben; Mariahof v okr. Neumarkt; Birkfeld.

Dne 30. maja: Obdach* Radgona**.

Dne 31. maja: Cirkovce** v ptujskem okr.; Gradec (senjem z govedí); Rečica** v gornjegraškem okr.; Imeno (senjem s ščetinarje) v kozjanskem okr.

Dne 2. junija; Spodnja Polskava (svinjski senjem) v slovenskobistriškem okr.; Breg pri Ptuju (svinjski senjem); sv. Ožbalt* v slovenjegraškem okr.

Dne 3. junija: Poljčane (senjem s ščetinarji) v mariborskem okr.; Brežice (svinjski senjem).

Dne 4. junija: Wundschuh v okr. okolica Gradec.

Dne 5. junija: Nova Cerkev** v celjskem okr.; Tinsko** v šmarskem okr. pri J.; Ruše** v mariborskem okr.; Rajhenburg** v sevniškem okr.; Gleis-Slov. Bistrica; Boč v mariborskem okr.; dorf**; mesto Maribor, levi Dravski breg (senjem z govedí in konji).

Dne 6. junija: Voitsberg*; Breg pri Ptuju**; Radgona*.

Dne 7. junija; Lučane v arvežkem okr. (senjem z drobnico); Imeno (senjem s ščetinarji) v kozjanskem okr.; Kapele** v brežiškem okr.

Dne 8. junija: Loka** v laškem okr.; Gleichenberg** v okraju Feldbach; Wundschuh** v okraju okolica Gradec; Strass** v lipniškem okr.; sv. Marjeta na Dravskem polju* v mariborskem okraju; Breg pri Ptuju (svinjski senjem); sv. Martin** v slovenjegraškem okraju; Gradec (senjem z govedí in konji).

Dne 9. junija: sv. Marko** v laškem okr.; Trbovlje** v laškem okr.; Kapfenstein** v okr. Fehring; Pilštanj** v kozjanskem okraju.